(૫૫)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો. (૨૪)

૧. નિગ્ગંથં **પાવયણં સચ્ચં અણુત્તરં કેવલિયં** પડિપુન્નં
૨. મૈથુન **પરિગ્રહ ક્રોધ માન માયા** લોભ
૩. અદિઠ્ઠહડાએ **દગસંસઠ્ઠહડાએ રયસંસઠ્ઠહડાએ પારિસાડણિયાએ પારિટ્ઠાવણિયાએ** ઓહાસણ ભિકખાએ
૪. અભગ્ગો **અવિરાહિઓ હુજ્જ મે કાઉસ્સગ્ગો** જાવ અરિહંતાણં
૫. મા ણં ખુહા **મા ણં પિવાસા મા ણં બાલા માણં ચોરા મા ણં દંસા** મા ણં મસગા
૬. ઈંગાલ કમ્મે **વણ કમ્મે સાડી કમ્મે ભાડી કમ્મે ફોડી કમ્મે** દંત વાણિજ્જે
૭. આમોસે **સસરકખામોસે આઉલમાઉલાએ સોવણવત્તિયાએ** ઈત્થી
૮. અહોકાયં **કાય સંફાસં ખમણિજ્જો ભે કિલામો અપ્પકિલંતાણમ** બહુ સુભેણં
૯. ચત્તારિ લોગુત્તમા **અરિહંતા લોગુત્તમા સિદ્ધા લોગુત્તમા સાહૂ લોગુત્તમા કેવલી પન્નતો ધમ્મો** લોગુત્તમો
૧૦. એવંમએ **અભિથુઆ વિહુય રયમલા પહીણ જરમરણા ચઉવીસંપિ** જિણવરા
૧૧. સમણોડહં **સંજય વિરય પડિહય પચ્ચકખાય** પાવક્કમો
૧૨. ચઉહિં સન્નાહિં **આહાર સન્નાએ ભય સન્નાએ મૈથુન સન્નાએ પરિગ્ગહ સન્નાએ** પડિક્કમામિ

(બ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો. (૧૨)

	જવાબ
૧. છવિચ્છેએ	**નાક, કાન આદિ અવયવો છેદ્યા હોય**
૨. તિત્તીસન્નયરાએ	**તેત્રીસમાંથી કોઇપણ**
૩. તુબ્ભેહિં	**આપની**
૪. કાલાઈક્કમે	**વસ્તુનો કાળ વીતી ગયા પછી બગડેલી વસ્તુ વહોરાવી હોય**
૫. અરિહંતે	**કર્મરૂપી શત્રુને હણનાર અરિહંત**
૬. તક્કરપ્પઓગે	**ચોરને મદદ કરી હોય**
૭. ન સોહિયં	**શુદ્ધતાપૂર્વક કર્યું ન હોય**
૮. ઉમ્મગ્ગો	**સાચા જૈનમાર્ગ વિરુદ્ધ**
૯. મિચ્છાએ	**મિથ્યાભાવે કરેલી**
૧૦. કેસ વાણિજ્જે	**ચમરી, ગાય આદિના કેશનો વેપાર કર્યો હોય**
૧૧. સઈઅંતરદ્ધાએ	**સંદેહ પડ્યા છતા આગળ વધાયું હોય**
૧૨. સદ્દાણુવાએ	**સાદ કરીને મર્યાદાની બહારથી કોઈને બોલાવેલ હોય**

(ક) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો. (૧૨)

	મૂળ પાઠ		મૂળ પાઠ
૧. અનુજ્ઞા–આજ્ઞા આપો	**અણુજાણહ**	૨. સંયમરૂપી જીવનના દેનારા	**જીવ દયાણં**
૩. સમતારૂપ સામાયિકને વિશે	**સામાઈએ**	૪. લીધેલા વ્રતોમાં દોષ લાગ્યા હોય તેનું	**અતિચાર**
૫. મિથ્યાત્વના મતની ઈચ્છા કરી હોય	**કંખા**	૬. પદ ઓછું ભણાયું હોય	**પયહીણં**
૭. સામાયિકની સ્મૃતિ ન રાખી હોય	**સામાઈયસ્સ સઈ અકરણયા**		
૮. મરણની ઈચ્છા કરી હોય	**મરણા સંસપ્પઓગે**		
૯. મુખ, હાથ આદિથી કુચેષ્ટા કરી હોય	**કુક્કુઈએ**		
૧૦. આપ ધર્મદેવ છો	**દેવયં**		
૧૧. આશાતના વડે	**આસાયણાએ**		
૧૨. ઉતાવળમાં ધ્રાસકો પડે તેવું બોલવું	**સહસાભકખાણે**		

(ડ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૭)

૧. પ્રતિક્રમણનું બીજું નામ શું છે? તે કોણે કરવું જોઈએ?

જ. આવશ્યક સૂત્ર. ચતુર્વિધ સંઘ – સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા.

૨. ઉત્કૃષ્ટ વંદના કયા પાઠથી કયા આસને બેસીને કરાય છે?

જ. પ્રતિક્રમણના ત્રીજા ઈચ્છામિ ખમાસમણોના પાઠથી કરાય છે. ઉક્ડુ કે ગોદુહ આસને બેસીને કરાય છે.

૩. અતિચાર અને અનાચાર એટલે શું?

જ. અતિચાર – વ્રતને ભંગ કરવાની તૈયારી/અંશે વ્રત તૂટે તેવા દોષોનું સેવન કરવું. અનાચાર – વ્રતની મર્યાદાને તોડી સર્વથા વ્રત/એકાશે કે સર્વાંશે ભંગ કરવો.

૪. શિક્ષાવ્રત એટલે શું? તે કેટલા છે?

જ. મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે કર્મક્ષયનો નિયમિત અભ્યાસ કરાવતી ક્રિયાઓનું શિક્ષણ આપનાર વ્રતોને શિક્ષાવ્રત કહે છે. તે ચાર છે.

૫. સંવચ્છરિય પ્રતિક્રમણ ક્યારે કરવામાં આવે છે?

જ. દર વર્ષે ભાદરવા સુદ પાંચમ – સંવત્સરીને દિવસે કરાય છે.

૬. પ્રતિક્રમણનો સાર બતાવતો પાઠ કયો? આ પાઠમાં છુપાયેલું મોટું પાપ કયું છે?

જ. ઈચ્છામિ ઠામિનો પાઠ છે. ઉસ્સુત્તો = સૂત્ર વિરુદ્ધ કર્યું હોય.

૭. સર્વ કાળની આશાતનાનો અર્થ શું છે?

જ. ભૂતકાળ, ભવિષ્યકાળ અને વર્તમાન એમ ત્રણે કાળની બધી આશાતનાઓ.

(૨૫)

પ્ર.૨ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૬)

૧. દેવના મુખ્ય ભેદ કેટલા? તેના સ્થિતિ અને કુળ લખો.

જ. ચાર. ભવનપતિ, વાણવ્યંતર, જ્યોતિષી, વૈમાનિક. સ્થિતિ – જ. ૧0000 વર્ષ, ઉ. ૩૩ સાગરોપમ. કુળ – ૨૬ લાખ ક્રોડ.

૨. વાયુકાયની દયા કેવી રીતે પાળશું?

જ. ૧) ઉઘાડે મુખે બોલવું નહિ. સાધુ–સંતો સાથે જતના રાખીને વાતચીત કરવી. ૨) તાળી પાડવી નહિ. ૩) હિંચકા ખાવા નહિ. ૪) દાંડિયા, રાસ, ગરબા રમવા નહિ. ૫) કપડા જોરજોરથી ઝાપટવા નહિ.

૩. ઉરપરિસર્પ એટલે શું? ગર્ભજ તિર્યંચની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ લખો.

જ. જે હૈયાભર ચાલે, પેટે ચાલે, તેને ઉરપરિસર્પ કહે છે. તે સાપ, અજગર, અશાલિયો વગેરે. તેની ઉ. સ્થિતિ ત્રણ પલ્યોપમની.

૪. મનુષ્યના ભેદ કેટલા? કયા કયા?

જ. બે ભેદ. ગર્ભજ અને સંમૂર્ચ્છિમ. ૧૫ કર્મભૂમિના મનુષ્ય, ૩0 અકર્મભૂમિના મનુષ્ય, ૫૬ અંતરદ્વીપના મનુષ્ય એ ૧૦૧ ગર્ભજ મનુષ્યના અપર્યાપ્તા અને પર્યાપ્તા ૨૦૨ અને ૧૦૧ સંમૂર્ચ્છિમ મનુષ્યના અપર્યાપ્તા એમ કુલ ૩0૩ ભેદ થાય.

૫. શાશ્વત સુખનું સ્થાન કયું છે? ત્યાં કોણ બિરાજે છે? તે કેવા છે?

જ. શાશ્વત સુખનું સ્થાન મોક્ષ છે. ત્યાં અનંતા સિદ્ધ ભગવાન બિરાજે છે, તેમને કર્મ હોતા નથી. તે આત્માનું શુદ્ધ સ્વરૂપ છે.

૬. આયંબિલની ઓળી વર્ષમાં કેટલીવાર આવે? ક્યારે ક્યારે?

જ. બે વાર. ચૈત્રી આયંબિલ ઓળી – ચૈત્ર સુદ સાતમથી પૂનમ. આસો સુદ ઓળી – આસો સુદ સાતમથી પૂનમ.

૭. કંદમૂળ ન ખાવાથી કોની આજ્ઞાનું પાલન થાય છે? સ્વભાવ કેવો થાય છે?

જ. કંદમૂળ ન ખાવાથી તીર્થંકર ભગવાનની આજ્ઞાનું પાલન થાય. સ્વભાવ તામસી, ઉગ્ર ન થાય. શાંત રહે છે.

૮. પૃથ્વીકાયનું આયુષ્ય, કુળ, વર્ણ અને સંસ્થાન લખો.

જ. આયુષ્ય – જ. અંત. ઉ. ૨૨૦૦૦ વર્ષ, કુળ – ૧૨ લાખ ક્રોડ, વર્ણ – પીળો, સંસ્થાન – મસૂરની દાળ.

(બ) જોડકા જોડો. **(૩)**

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. સાધારણ વનસ્પતિ	૧. ઝાકળ	**૬. ગરમર**
૨. દેવ	૨. નીલો	**૪. વૈમાનિક**
૩. સ્થળચર	૩. સિંહ	**૩. સિંહ**
૪. તેઈન્દ્રિય	૪. વૈમાનિક	**૫. કંથવા**
૫. અપ્કાય	૫. કંથવા	**૧. ઝાકળ**
૬. વાઉકાયનો વર્ણ	૬. ગરમર	**૨. નીલો**

(ક) ખાલી જગ્યા પૂરો. **(૬)**

	જવાબ
૧. ...... અને ...... એ મારો સ્વભાવ છે.	**જ્ઞાન, દર્શન**
૨. લોભી લાલચને લીધે પોતાનું .... ગુમાવે છે.	**સ્વમાન**
૩. .... અને .... બંને રાગથી થાય છે.	**લોભ, માયા**
૪. .... થી પાપ વધતા જાય છે.	**છેતરપિંડી**

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(ક) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૬)**

૧. નેમકુમારે દીક્ષા લેવાનો નિર્ણય કરતા રાજુલને શું વિચાર આવ્યો?

જ. ખરેખર ધિક્કાર છે મને કે નેમકુમાર દ્વારા હું ત્યાગી દેવામાં આવી, પણ આ ભવમાં મારે હવે બીજો વર ન જોઈએ. હવે મારા માટે પણ શ્રેષ્ઠ એ છે કે હું પણ તેમના પગલે ચાલીને દીક્ષા લઉં.

૨. ગજસુકુમારના માતા–પિતા–ભાઈનું નામ શું હતું? તેમનું નામ ગજસુકુમાર કેમ પડ્યું? તેમણે કોની પાસે દીક્ષા લીધી?

જ. માતાનું નામ–દેવકી, પિતાનું નામ–વસુદેવ, ભાઈનું નામ–કૃષ્ણ વાસુદેવ. તેમનું શરીરે હાથીના તાળવા જેવું સુકોમળ હતું, તેથી તેમનું નામ ગજસુકુમાર પડ્યું. તેમણે નેમનાથ ભગવાન પાસે દીક્ષા લીધી.

૩. આનંદ શ્રાવકે કેટલી પડિમા ધારણ કરી? આરાધના કરતા તેમનું શરીર કેવું થઈ ગયું હતું?

જ. ૧૧ પડિમા ધારણ કરી. આરાધના કરતા તેમનું શરીર તપ–ત્યાગને કારણે દુર્બળ અને લોહીમાંસ વિના સૂકું થઈ ગયું તેમના શરીરમાંથી હાડકા અને નસો દેખાવા લાગી તથા તેમનાથી ઉઠવું–બેસવું થતું નહીં.

(ખ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? **(૪)**

૧. આપણા નગર બહાર ભગવાન મહાવીર પધાર્યા છે.	**આનંદ શ્રાવક શિવાનંદાને કહે છે.**
૨. મારી શક્તિનો ઉપયોગ આત્મકલ્યાણ કરવા માટે કરવો જોઈએ.	**નેમિનાથ ભગવાન ચિંતન કરે છે.**
૩. આત્મા નિત્ય છે અને શરીર અનિત્ય છે.	**ગજસુકુમાર મુનિ ચિંતન કરે છે.**
૪. તમને ધિક્કાર છે કે જે અસંયમરૂપ જીવન જીવવાની ઈચ્છા કરો છો.	**રાજેમતી સાધ્વી રથનેમિ મુનિને કહે છે.**

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાવ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. શું બાળકો .... ખોટું નથી. **પાના નં. ૮૮ કડી ૩** ૨. ભમતા .... હું કરું. **પાના નં. ૮૯ કડી ૮**

૩. નવકાર .... મેં ગ્રહ્યા. **પાના નં. ૮૯ કડી ૧૨** ૪. ગુણથી .... વહે. **પાના નં. ૯૦ કડી ૨/૩**

૫. ધર્મ વાડીએ .... બદલે જાય. **પાના નં. ૯૦ કડી ૪/૫**

જય – જિનેન્દ્ર